

פנה הודה, זיוה והדרה

בשיחה מרגשת עם תלמידו ומקורבו של הגאון הגדול רבי ישראל בעלסקי זצוק"ל, לרגל השלושים להסתלקותו, פורש הרה"ג ר' יששכר דב קרקובסקי שליט"א יריעת זכרונות של תלמיד מדמותו הפלאית של גאון מופלא, אדם השלם בתורה הלכה ומוסר, שתורתו ופסקיו היו למאורות בקרב היהדות התורתית בארה"ב

י. יעקבזון

הדברים, בחלק מהשיבות בארה"ב היה נהוג שהבחורים המבוגרים והאברכים מוציאים "סמיכה" ולומדים חולין, אני זוכר שבזמן שהוא מסר שיעורים בחולין, ובסדרי הישיבה החלו בבא מציצא, הוא אמר שהוא "לא יכול להתאפק" וחייב לחזור לשיעורים בבבא מציצא...

מאידך הוא חנך איך "לחשוב הלכה"דיג", לחשוב בצורה הלכתית, ואמר לי "אחרי שגמרת כל סוגיה ולמדת אותה בעיון ובהיקף, ולא משנה היכן, בכל מסכת, בב"מ, כתובות, יבמות, ר"ה או ברכות, אחרי שסיימת דפדף אחורה ולמד את הראש"ש על הסוגיה ואז למד את הסוד והב"י, זה כבר מחנך את הראש לחשוב יותר הלכתית". הוא עצמו עסק כל השנים במסירת שיעורים בנושאים הישיבתיים, הוא היה ראש ישיבה, ולמד מסכתות של הכולל, ואגב אורחיה הוא הקיף את כל נושאי ההלכה, אתן לך דוגמה ליסודיות שבה הוא עסק בה בכל דבר, הוא עצמו סיפר לי שהוא סיים ש"ס פעם ראשונה בחמש עשרה שנה, הוא החל בצעירות ממש כשהוא למד 'דף היומי', אך כל פעם הוא "דילג" מסכת וחזר על הקודמת... וכך כל מה שלמד היה ביסודיות, הוא אמר שרק ככה הוא "תפס" את כל הש"ס.

אגב, בהזדמנות אחרת הוא סיפר לי, שאביו ז"ל שנסע ללמוד אצל ה'חפץ חיים' בראדין, שמע שמרן ה'חפץ חיים' לחש למרן הגר"א וסרמן זצוק"ל, שכדאי ללמוד ש"ס על הסדר, כי אם "לא לומדים על הסדר, אפשר שתחמיץ מסכת אחת למשל כמו כריתות בלי לשים לב", ר' אלחנן סיפר שאז הוא מצא שזו המסכת היחידה שהוא לא למד מספיק בעיון, והתפעל מרוה"ק של ה'חפץ חיים', הגר"י בעלסקי זצ"ל סיפר כי כשהוא שמע את זה מאבא שלו, הוא התחיל ללמוד עוד פעם 'על הסדר' בלי לדלג.

הנורא שלו ובעומק הלמדנות, הוא נגע תמיד בשורשם של הדברים הבעיות והפתרונות, זו היא אבירה שאין לה תחליף.

כולל הכל...

בסיפור על תולדות חייו של רבי ישראל, מזכיר תלמידו דבר פלא: סבו מצד אמו היה מייסד 'תורה ודעת', ואילו מצד אביו היה בע"ב חרדי דור חמישי שהגיעו לארה"ב לאחר שהסבא נשלח על ידי הרבי משינאווא, להיות שוחט.

'תורה ודעת' התחיל למעשה כחיידר בויליאמסבורג, סבא שלו רבי בנימין וילהלם, הלך מבית לבית לבקשת עזרה מאנשים, על מנת להסתייע בהם שיעזרו לו להקים את החיידר הראשון בניו יורק, בין השאר הוא הלך לבית משפחת בעלסקי, שהיו נחשבים לבעלי ממון, וכששאלו הסבא של ראש הישיבה עבור מה צריך לתת כסף, אמר "אינני רוצה כסף, רק תנו לי את הילד שלכם בן השש שילמד בחיידר", הבן הזה, אביו של ראש הישיבה, היה לימים חתנו של רבי בנימין וילהלם, הוא שיצא מארה"ב ללמוד בראדין אצל הח"ח ואצל ר' נפתלי. ובנו נהיה לימים ראש הישיבה זצוק"ל.

רבי ישראל היה דמות שהיוותה "גדול" בתחומים רבים, ראש ישיבה עמקן ולמדן, רב לתלמידים שליווה אותם בכל פרט, פוסק הלכה, וידען עצום, כשנושא ההלכה הוא בבחינה שזה "הגיע מתוך הלמדנות" ואפרט לך, שאלתי אותו לפני שנים, האם לעזוב את הלימוד בסדרי הכולל הישיבתיים ולעבור ללימוד "הלכה" הוא הסביר לי, בבהירות כדרכו, שלא אצא מסדרי הכולל הישיבתיים, "כך חונכנו וכך צריך ללמוד", את ההלכה - תלמד בזמן הפנוי. אספר לך רק המחשה לשילוב בין

פרקים להרמב"ם. בהמשך, עברתי ללמוד אצל הגאון הגדול רבי אלי' בער וואכטפויגל שליט"א ראש ישיבת 'זכרון משה' בסאוט פאלסבורג, במקום שנמצא במרחק של כמה דקות נסיעה מהקעמפ בהרים, אמנם בסאוט פאלסבורג היה "בין הזמנים" רגיל של שלושה שבועות, אך בתקופה בה שהו תלמידי 'תורה ודעת' בהרים, הייתי מגיע בכל יום ללמוד עם רבי ישראל זצוק"ל, וכך יצא שחודשיים בשנה במשך שש שנים זכיתי ללמוד בקביעות עם ראש הישיבה זצוק"ל, כשכמובן הקשר הלך והתהדק, הוא היה עבורנו, עבור תלמידיו, רב שכלל הכל, כל שאלה, כל נושא בשידוכים, כשגם לאחר מכן כאברכים, הוא שימש לנו כרב שהיה אב של ממש.

גם נושא העיסוק שלי בכשרות היה בהנחייתו, בהיותי אברך היו לי שיעורים קבועים בביכ"ס בנחלאות ולמדתי בכולל, אך על פי הכוונתו של מו"ר, קיבלתי את ההצעה לעסוק בנושא של הכשרות, כאשר הגר"י בעלסקי זצוק"ל היה אחד מהרבנים שהכרעותיו ההלכתיות שימשו את מחלקות הכשרות, והוא רצה שאותם אלו שיראו ויעסקו בנושא מקרוב, יהיו אנשים שהוא מכיר ומאמין בהם, על מנת לקבל מידע עדכני ומדויק. היה זה אחרי שהרב גענעק, שהוא אגב בן דודו של הגאון הגדול רבי אברהם גניחובסקי זצוק"ל, קיבל את האחריות על מערכת הכשרות, והכניס רבנים בעלי שיעור קומה, על מנת להעלות את רף הקריטריונים הכשרותיים, אחד מהפוסקים שאותם רתמו לענין היה מו"ר הגר"י בעלסקי זצוק"ל.

אני חייב לציין, כי דמות ה"אדם השלם" שבו ניכרה גם בנושא הזה של כשרות, הוא למד כל דבר לעומק, ובמשך ארבעים שנה, ידע ובידור כל דבר בצורה שהדהימה את המומחים, הן מומחי הכשרות והן המומחים הטכניים, בכשרוננו העצום, בהיקף

שה לעצור את מעין הסיפורים, העדויות ותחושות הלב, של איש שיחנו הגר"י קרקובסקי שעה שעיניו מצטטפות בזכרונות על מורו ורבו הגאון רבי ישראל בעלסקי, ראש ישיבת 'תורה ודעת', מגדולי ראשי הישיבות ופוסקי ההלכה בארה"ב.

הרב קרקובסקי, תושב שכונת 'שערי חסד' בירושלים כיום, המשימש כנציג ההלכתי של מערכת הכשרות האמריקאית או. יו. בארה"ק, ישב שנים רבות במחיצתו ובצללו של הגאון הגדול זצוק"ל, והוא מיטיב לתאר את הרגעים, השעות והסיפורים המופלאים, המלמדים הרבה על האבירה שאבדה לדור בכלל וליהדות ארה"ב בפרט.

איך התחיל הקשר שלכם עם הגאון הגדול זצוק"ל?

כידוע לך, מו"ר הכ"מ היה ראש ישיבה ב'תורה ודעת', כאשר באותם ימים היה נהוג שיש בישיבות בארה"ב "בין הזמנים" של חודשיים, הבחורים היו נוסעים בכל קיץ עם שאר בני הישיבות להרי הקטסקיל, למה שנקרא בארה"ב "קעמפ".

רבו, מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל שלח אותו בצעירותו לעשות "מהפכה" בנושא של הקעמפים, על מנת שהוא יהפוך אותם להיות יותר תורניים. שם, בקמפ של אגו"י, הכרתי את מו"ר הרב בעלסקי, כאשר הוא היה זה ש"הפך" את "קעמפ אגודה" ובעקבותיו קעמפים נוספים, לתורניים הרבה יותר ממה שהיו, עם סדר יום ובו שמונה שעות ביום של סדרים ושיעורים, ואוירה ישיבתית של ממש.

במשך ארבע שנים הייתי בכל קיץ בקעמפ הזה, ושם זכיתי לקרבה מראש הישיבה, למדתי איתו בקביעות, היו תקופות שלמדתי איתו ובערב, גם לימוד של נושאים שונים אחרי התפילה כמו 'נפש החיים' ו'שמונה

וכל זאת בשנותיו הצעירות. אני זוכר שחתנו סיפר כי לפני שלושים שנה, הוא שאלו כמה יש להתאמץ ללמוד ש"ס אחרי שכבר למדו אותו, והרב ענה לו "עוד ועוד, אני כבר למדתי ש"ס חמישים פעם, ועדיין לומד עוד..."

את מרן הגאון רבי יעקב קמניצקי זצוק"ל החשיב כרבו המובהק?

אכן, ידוע מחד שר' יעקב היה רבו בישיבה, הוא זה ש"בנה" אותו, הוא לקח אותו כממשיך דרכו בשיעורים ב'תורה ודעת', ובזקנותו היה שולח את השואלים שילכו לשאול את הגר"י בעלסקי זצ"ל, מאידך הוא עשה שימוש רב מאוד אצל מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, היתה לו קביעות איתו כל יום שלישי, ורבי משה מאוד השפיע על דרכו ההלכתית.

"ככלל" מציין הרב קרקובסקי, "כפי שצינתי רבי ישראל היה איש האשכולות, הוא עמד בקשר הדוק עם גדולי הדורות, בהם קשר הדוק שהיה לו עם מורנו הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל והוא שלח שני בנים ללמוד אצלו, הוא גם היה חוזר על ניגונים שלו, כי גם בזה היה מו"ר מיוחד... קשריו ההלכתיים עם פוסקי הדור היו ידועים, והוא עמד בקשר הדוק עם מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל והגר"ש אלישיב זצוק"ל. הוא סיפר לי שכשהוא היה בארץ בשערי חסד, הוא היה מגיע כל יום לדבר עם רבי שלמה זלמן זצוק"ל, שכידוע קיבלו בחיבות גדולה."

הקשר שלו עם ארץ ישראל היה מאוד קרוב, לפני שלושים שנה הוא הגיע לרבה של קוממיות הגה"צ רבי בנימין מנדלסון זצ"ל, והביא לו את הכתבים שכתב על סדר זרעים, הגר"ב מנדלסון זצ"ל הביט ושאלו בהתפעלות: "מדוע יהודי מארה"ב, כותב כל כך הרבה על זרעים?" ורבי ישראל השיב לו, ש"אדרבה, בן ארץ ישראל מכיר את הנושאים כגירסא דינקותא" אך אם אני לא אלמד בעיון את הנושא, לא אדע כלום". ואכן, רק אציין איך בשמיטה האחרונה, כשהתעוררו שאלות בכשרות, היה מפעים לראות כאשר גם פוסקים בא"י התפעלו, איך ששלט בכל ר"ש ורמב"ם, כל דברי הפוסקים והכרעות מרנא החזו"א שהיו אצלו כמונחות בקופסא ובבהירות העיון, והוא בגאונותו ידע להכריע מתוך הדברים הלכה למעשה בכל שאלה שהתעוררה, עם ידע מקיף ועצום בכל נושא אפשרי.

אני זוכר שדיברנו פעם על הטענה של חלק מהמומחים שפעם לא היו תולעים, רבי ישראל אמר לי

נושא ונושא, על צבי אותו הוא שחט, ובא לשאול את הגר"י ביום שישי אחה"צ על פרטי הדינים שבו, "עזות היתה בי, שהעזתי לבוא עם שאלה כל כך לא "דחופה" ביום שישי, אך רבי ישראל קיבלני במאור פנים, הביא ניילון ופרש על שולחן השבת שכבר היה ערוך, וגילה את ידיעותיו הרבות כשהוא מראה בדיוק על כל מקום וחלק בצבי מה הוא ומה דינו....".

התלמיד מספר על ה"סמיכה" שקיבל מהגר"י, אחרי שבחנו היטב על כל נושא השחיטה, הוא החזיק סכין בידו, כאשר לפתע הוא נתן "מכה" לסכין מתחת לשולחן, בסכיני שחיטה כידוע כל מכה קלה יוצרת "פגימה" שפוסלת את הסכין, הוא לקח את הסכין וביקש מהנבחן שימצא את מקום הפגימה.

"חיפשתי היטב, ולא מצאתי, הייתי נבוך" מספר הנבחן, "אך למרות שהיה לי רצון לנסות להצביע ולומר שהרגשתי משהו, ידעתי שזה לא נכון, ונאלצתי להודות שאינני מרגיש שום פגימה, הגר"י שמע וחיך, נענה ואמר, "אתה צודק מאוד, אין כאן פגימה, המכה שנתתי היתה בגב הסכין..." הבחינה נועדה גם לראות עד כמה הנבחן יידע להודות על האמת, להיות נחוש בהבנתו ובטוח שהוא יודע מה שלפניו...

"קשה לי לעמוד על נקודה אחת ייחודית" ממשיך הגר"י קרקובסקי שליט"א, "כי בכל נושא הוא היה "אדם גדול" בלומדע"ס, בהלכה, בידע, במידות בכל נושא, זוהי אבידה שהדור אינו יודע עד כמה הוא הפסיד".

וכרב לתלמידים, ההשפעה ליוזמה את התלמידים לאורך שנים? "ברור, זה לא היה ראש ישיבה ששומעים ממנו שיעור ותו לא, הוא חניך את הבחורים, בלימוד ו בכל נושא, לא היה שאלה שאני או כל תלמיד התבייש לשאול אותו, כשתמיד ההרגשה היתה שהוא מבין את הענין לעומק, ו"חש" בדיוק מה שעובר על השואל, הרבה פעמים הוא חוזר על השאלה ומכניס מילה או שתיים נוספות, שהיה מוכח שהוא מבין את הנושא טוב יותר מהשואל...

גם בלימוד בישיבה תמיד ראית את ה'רוחב', את ההיקף, וכך בכל נושא. אתן לך דוגמה מעולם ההלכה, יש נידון בנושא "לחמניות מזונות" הוא אחז שאין כזה דבר, יש עוד רבנים שסבורים שאין לברך מזונות על דבר שאמנם ברכתו מזונות אך אתה למעשה קובע עליו סעודה, אך ממנו שמעתי יסוד אחר לגמרי, שממחיש

כי גם עשית הבתים זה חלק של "למעשה" הוא הראה לי איך משייפים את הבית, ואיך מחליקים ומחדדים... הוא לא הניח פינה בתורה שאותה הוא לא ידע, וזכורני שהתעוררה פעם בעיה במזונות שבקעמפים, כשהתברר שזמן רב הם לא עברו הגהה, שאלתי "מה לעשות, הרב יגיה? להזמין מגיה?" והוא אמר לי "תאסוף היום את כל המזונות, ותביא לכאן, תוכל לבדוק אותם, הרי אתה 'בעל קורא' ומכיר צורת האותיות". ניסיתי להתנגד "אבל, אין לי הסמכה של מגיה", והוא אמר, "שב היום תעבור על ההלכות שכבר למדת, קח תיקון סופרים, ותעבור שורה כנגד שורה..." בקיצור, הוא הנחה בפרוטרוט איך להגיה, וכדרכו שהיה מאד פרקטי, הוא אמר לא פעם, גם בנושאי הכשרות כשהתיעצתי איתו, "או שאתה תופס את הענין או שאם אינך תופס לא יעזור הזמן", היה לו את הרצון העז, הכשרון והשאיפות, לדעת כל דבר, להבין אותו לעומק, ועד למעשה ממש.

בשיחה עם תלמיד צעיר לימים, שקיבל "סמיכה" לשחיטה, מספר הלה על הבקיות של הגר"י בכל

שהוא זוכר שלפני מלחמת העולם היו בודקים כל דבר מאכל מהצומח מתולעים, אך הוא הסביר גם מה קרה לאחר מכן: "במלחמות העולם המציאו כלי משחית כימיים להרוג בהם בני אדם, אחרי המלחמה "תפסו" שזה יכול לסייע להשמיד חרקים, וזה אכן עזר מאוד, רק שאחרי שנים התעוררו רשויות הבריאות, והפסיקו את השימוש בחומרים הללו, מחמת הסכנה שבהם ורעילותם, "בינתיים התרגלו שלא בודקים, וקשה היה להחזיר את כולם למציאות של בדיקה", הבהיר רבי ישראל... כאמור זו רק דוגמה קטנה, אני זוכר שהיה נושא הלכתי מסוים, שאין כאן המקום לפרט, אך אחד הרבנים, פרסם מאמרים רבים בנושא, ניגשתי לדבר איתו על הענין, התברר שהוא מכיר את הנושא לעומק, וכבר בדק וחקר וביירר והכל היה נהיר לו, באופן מעורר התפעלות, יחד עם חוש אחריות ויר"ש עצומה.

מו"ר היה כאמור בכל דבר "למעשה", הוא היה בעצמו שוחט, מוהל וסופר. כחלק מידיעת התורה, הוא ידע פשוט הכל, הוא לימד אותי באחד הקעמפים, למשל מה עושים כאשר ה"בתים" נפגמים מחמת מכה,

מענין לציין שהגר"ר פיינשטיין שליט"א, התבטא בהספד ואמר שהוא היה מיוחד בנקודה זו, שמסקנה בשיעור כללי אצל ראש הישיבה זצ"ל, היתה מסקנה שניתן היה לפסוק לפיה הלכה למעשה, כל חידוש היה אצלו תורת אמת, עד למעשה ממש! ולא כדבר נפרד.

גומל חסדים טובים

"עם הגאונות העצומה, עמל התורה והידע העצום בכל נושא, הוא היה "אב רחמן" על צרותיו של כל יחיד" מספר הרב קרקובסקי, "אספר לך מעשה מדהים. היה באחד הקצמפים, בחור שגמגם בצורה קשה, וממילא היה קשה לו בחברה, הרב בעלסקי קרא לו ואמר, תגיע אלי כל יום לחדר, אני בע"ה ארפא אותך מהענין לחלוטין, הבחור, רצה אמנם להכנס, אך הוא נמשך אחרי ההפסקות המשחקים והחוויות ופשוט "שכח" להגיע לחדר של ראש הישיבה עד סוף ימי הקצמפ. ובסיומו הגיע וביקש סליחה על כך שהוא לא הגיע.

אחרי כמה חודשים, פגש האחראי הרב פרישמן, את ראש הישיבה הגר"ר זצ"ל ואמר לו: "אני חייב לספר לרב, שב"ה הבחור הזה התרפא לחלוטין", הגר"ר ענה בשמחה, והודה לו על הבשורה טובה, רק אחרי תקופה, התברר לרב פרישמן, איך קרה הפלא הזה שבו התרפא הבחור. הסתבר, שאחרי הקצמפ, עם תחילת הזמן, קרא הגר"ר זצ"ל שוב לבחור, וקבע איתו שעה קבועה, בה הוא עשה מה שעשה, בידיעותיו הרבות, וכך הצליח לפתור את הבעיה לחלוטין, בלא שאיש ידע מי עשה זאת...

את החשיבה לעומק, הוא חידש יסוד (וזה נמצא בשיעורים שמסר על פרק כיצד מברכין) שכל הפשט בפת הבאה בכיסנין שברכתו מזונות, היינו שזה באמת פת, שצריך לברך עליה המוציא, רק שאם לא אוכלו כפת אלא כ"חטיף", ויש לו את התנאים של "פת הבאה בכיסנין", הרי שניתן לברך עליו מזונות, אבל בודאי שלא ניתן לעשות להיפך, לקחת דבר שהוא פת ובעצם היה צריך לברך המוציא, לעשות בו את התנאי שיכול להועיל שיחשב ש"חטיף", ואז לאכול אותו כמו לחם? הרי זה בודאי פת! זו גישה של הלומדע"ס בהלכה.

למעשה גם בשיעורים בישיבה, הוא ניגש תמיד לעומק הסוגיה, ולהבנה מעמיקה, אני זוכר שבקצמפ, הוא היה מדפיס לטיולים, שיעורים מרבי ראובן גרוזובסקי ומרבי שלמה היימן, שאלנו למה כאלה דברים "מתוקים" הוא מביא רק בקצמפ, ולא בסדרי הישיבה?

רבי ישראל חייך וסיפר מעשה שהיה אצל מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, ששיעוריו היו בנויים כלימוד גפ"ת ראשונים והערות על הסדר, יום אחד הוא הגיע ומסר שיעור של לומדע"ס פלאי פלאים, כפתור ופרח, וכולם יצאו נסערים, הפלא ופלא, לאחר מכן שאלו את רבי יעקב מה השתנה שיעורו זה מהאחרים?

ענה רבי יעקב "אתמול הייתי עד מאוחר בשמחה, ולא הספקתי להכין את השיעור, לקחתי ומסרתי "חבורה" שאמרתי בתור בחור..." והוסיף רבי ישראל אמר לבחורים: "השיעור נועד ללמד אתכם איך ללמוד, איך לרדת לעומקה של סוגיה, אמנם השיעורים הללו, זה תענוג רוחני צרוף, כל שטיקל פה הוא מעין עולם הבא, אבל בישיבה אתם צריכים ללמוד גם איך לומדים סוגיה".

ככלל אהבת התורה וביטוי של תענוג רוחני היו ניכרים אצלו, הוא היה "אוהב תורה לא ישבע תורה", זכורני שדיברנו פעם על בעיות של חדש ביי"ש, כשהוא דיבר על כך שבמסקנה ויסקי וכדו', כמעט ואין בעיה מאחר והמשקה עובר תמיד כמה שנים של יישון עד שזה מגיע בכלל לשוק, אך בבירה יש בעיה, ואז הוא ביקש שאעיין בפני יהושע בקונטרס אחרון, שמבאר שאין חשש בבירה כי זה רק "זיעת שעורים" וכו', ואז גם שמעתי את הביטוי על העונג הרוחני כשהוא אמר: "תסתכל שם בפנים, כל קטע וסברא של הפני יהושע זה תענוג רוחני!"

כפי שצינתי, הוא היה איש "הלמדנות הישיבתית" כשהכל מגיע עד להלכה, שיצאה מתוכי הסוגיות,

זצ"ל שהתייחס בצעירותו היה גר אצלו במשך כמה שנים), אני נין שלו משני כיוונים, מ'עבודת המלך' חתנו הראשון ומחתנו ר' דוד פיינגנבוים, שהיה אחריו רב בפרוונא, על רבי דוד סיפרו כי בשעה שהרוסים השתלטו על אותו איזור, היה איזה מיניסטר, שהגיע לעיר ורצה לפגוש את כל אנשי הדת בעיר, כל אחד היה אמור להגיד איזו דרשה לכבוד השר, והיה כומר שאמר לר' דוד כי מאחר והוא, רבי דוד, לא יודע רוסית, הוא מוכן לדבר במקומו, אך רבי דוד ביקש שיביאו לו בליל שישי ספר של דקדוק ומילון פולני-רוסי, ובמפגש בשבת הוא דרש דרשה ברוסית רהוטה, השר שהתפעל ביקש לשוחח איתו, אך הבהירו לו שהוא לא יודע את השפה, והוא רק הכין דרשה לכבוד המאורע...

איש ההלכה והמוסר

עם היותו איש הלכה, הרי שהוא היה אציל המידות, כשלמרות הייסורים הקשים שמהם סבל והצרות שהיו לו במשך שנים, תמיד הוא היה נראה מאיר פנים, לא ראית עליו את הקשיים והכאבים, הוא היה תמיד עם המון שמחת חיים, ובעיקר הוא שמח בכל דבר חדש, בכל ידיעה חדשה שהיתה לו, כל דבר שיש לו עוד ידע, כאשר הוא עומד בצוק איתן על משמר ההלכה, ולא מהסס למרות עדינותו לעמוד כנגד כל פירצה, כך היה בנושא העירוב שהוא היה מראשי המתנגדים, ולא התפעל ממה שניסו להאבק בו. המאור פנים והמסירות שלו, היו למעלה מכל שיעור והמיוחד היה שזה לא היה משהו ששמור רק לתלמידים, אני זוכר שבבית הדין שלו הגיעו

איך הוא הספיק כל כך הרבה? ניצול הזמן היה אצלו מבהיל, הוא עצמו התבטא שלא היה לו זמן ללמוד מה שהוא רוצה הרבה שנים, כי הוא היה משועבד לישיבה ולהוראה, אבל למעשה הוא היה בכל שניה פנויה שקוע בלימוד, בעניינו ראינו כל תלמידיו איך הוא דיבר בטלפון או אכל תוך כדי שהוא מחזיק משנה ברורה ביד, ולפעמים אף כותב בידו השניה, זה היה מבהיל לראות את המחזה איך הוא מדבר בטלפון מחזיק משנה ברורה בידו עם האצבע בפנים וכותב תוך כדי...

זה כשרון נדיר ועמל עצום

שאלתי אותו פעם, הוא הסביר לי שזה לא בא לבד, זה נעשה עם עמל רב בצעירותו, הוא היה בילדותו מתאמן על כח הריכוז, להביט בענין אחד שעה ארוכה, ואף עמל "לחלק את הריכוז", בצעירותו הוא אימן את ידיו לסובב את הבהונות כל אחת לכיוון אחר, באנגלית יש לזה ביטוי שנקרא "טוידל" (לסובב את הבהונות), כדי להתרגל לחלק את כח הריכוז לכמה נושאים...

אתן לך דוגמה לכשרון וליגיעה, רבי יעקב שלח אותו בצעירותו לעבוד עם בעלי התשובה יוצאי רוסיה להפוך אותם ל'בני תורה'. במשך זמן קצר למד רבי ישראל רוסית שוטפת, והוא היה מלמד אותם בשפתם!

אגב אורחא מספר הגר"ד קרקובסקי שליט"א סיפור מופלא: "סבא רבי שלי רבי דוד פיינגנבוים זצ"ל היה חתן של רבי אלי' פיינשטיין זצ"ל שהיה מכונה רבי אליהו פרוז'ניר, שהיה אחד הפוסקים הגדולים בדורו, דודו של מרן רבי משה פיינשטיין זצ"ל (נכדו, רבי מיכל

זוג, בחור מודרני שלא למד בישיבה והאשה כלל לא מניו יורק, הם באו להיוועץ, והוא ישב איתם שש שעות ביחידות, שמע היטב את כל הצדדים, עד שלמד היטב את הסוגיה והוציא משפטה, כשגם במקרה הזה ראו, שמעולם לא היה מושג שאינו "מורה על האמת", אם משהו היה מעמיד אותו על טעות, הוא היה מיד שומע ובודק, אמנם זה כמעט לא קרה, כי בגלל ההיקף העצום והעיון בכל דבר, הוא תמיד בירר את הדברים עד סופם, וכשזה היה עם האישיות המדהימה, שממנה התפעלו אף שאינם בני ברית!

ישנם הרבה מכתבים שהגיעו לארגון הכשרות, מכתבים מגויים בעלי ומנהלי מפעלים גדולים, מפעלי ענק, הם הדגישו את המידות והנועם שלו, וציינו איך הם התפעלו למראה העדינות, האצילות, והעדינות של הגר"י, שלו בהבנה בנושא בו הם עוסקים שנים רבות, כשתמיד, היה לו פתרון לנושאים ההלכתיים, והוא היה

משמיע באוזניהם הערות ותובנות על המכשור והמפעל, הם טענו שבמקרים רבים התברר להם, שהרב היהודי, מבין במיכון שלהם טוב יותר ממה שהם הבינו, והם השתמשו בעצות שלו לשיפור המפעלים.

בכ"ז זאת הוא היה תלמיד ש"ר רבי יעקב, תלמיד הסבא מס' בודקא...
אני זוכר שהוא דיבר על מוסר, הוא הבחיר לבחורים צעירים שאמרו שקשה להם ללמוד 'מסילת ישרים', וסיפר משל שיתאים לשומעים; המשל תיאר ילד שהיה מוזיקלי מטבעו ואמו רצתה שילמד לנגן בפסנתר, היא לקחה אותו לשיעורים אך הוא השתעמם והפסיק ללמוד, האמא לקחה אותו לקונצרט גדול, ושם הוא קיבל חשק, "מה השתנה"? שאל ראש הישיבה את הבחורים וענה על אתר: "הילד הזה ראה כעת את התוצרת הגמורה, והבין שאולי כעת קצת משעמם, אבל כשרואים שמגיעים לאיזה משהו בסוף, זה דבר אחר". "גם אתם" אמר להם רבי ישראל, "למדו במהירות את

כל המסילות ישרים עד שער רוח"ק ראו לאן אפשר להגיע, ואז תלמדו אותו שוב לאט לאט, תראו שאלו הם שלבים איך להגיע לרוח הקודש..."
בשיעוריו על פרקי אבות, ראינו שהוא היה בקי בכל ספרי המוסר כולם, כשבכל מקום היתה לו "הבנה", כל נושא היה לא בשטחיות אלא בעיון ובהבנה, כשהוא מקיף את כל הנושא, אני זוכר שפעם למדתי איתו באחד מהספרים, שם צוין דברי הוזה"ק, הוא עצר, ואמר: "בזהר כתוב אחרת, המשמעות שונה", הוא ביקש שאביא ספר, וכמובן הוא צדק... על זה נעשה בפשטות בלי לעשות מזה "ענין" רק בכדי לעמוד על האמת. ככלל לא היה נושא וענין שלא היה לו בזה פשט ו"מהלך", בלומדע"ס, בהלכה, באגדות, בחז"לים בדברי המוסר, הכל בהיקף עצום, והכל כאמור בעומק ובהבנה מופלאים.

תמיד הוא שאף לדעת עוד ועוד, וכשגם התקשה במשהו היתה לו דרך מיוחדת ובהירה איך להציג את

השאלה... הוא גם קיים את דברי חז"ל "שאל בן דמה בן אחותו של רבי ישמעאל את רבי ישמעאל, כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית, קרא עליו המקרא הזה, לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם ולילה, צא ובודק שעה שאינה לא מן היום מן הלילה, ולמוד בה חכמת יונית" (מנחות צט ב). ומבארים המפרשים שהחכמות הנצרכות ללמוד בזמן שאסור ללמוד תורה, הוא יישם את זה למעשה, ובשעה שהיה פטור מת"ת רכש לעצמו ידע רב נושאים רבים, ששימשו אותו אחר כך לפסיקת ההלכה ולקביעת התשובות
הגר"י קרקובסקי שליט"א מציין את הכתבים שהוציאו משיחותיו על הפרשה, "אך יש עוד הרבה, הרי הוא היה כותב כל דבר שהתחדש, כל דבר שענה בטלפון וזה היה חדש, והיו כל הזמן כאלו, הוא היה כותב את זה, וזה מלבד שיעוריו הרבים בכל המסכתות, באוצר שעולם התורה עוד יזכה בע"ה לראות וליהנות ממנו". ❖

זקן האדמו"רים כבוד קדושת גאב"ד ערלוי וצוק"ל / המישך מעמ' 7

ראיתי בזמן האחרון ולוקח לי הרבה זמן עד שאני קורא אפילו שורה אחת ומפריע לי הרבה בלימודי, אבל לאט לאט כל יום כמעט שאני מסתכל קצת במכתבו, ואי"ה בקרוב אשלח לו מה שאעלה בידי להשיבו..."

ההערכה הרבה אותה רחש רבינו הגדול מרן זצ"ל לכ"ק האדמו"ר זצ"ל, באה לידי ביטוי באחד ממכתביו אליו עם פרוס הימים הנוראים תשמ"ז. וכה כתב רבינו הגדול זיע"א: "למעלת כבוד רב ידידי הגאון הגדול רבה דכולה ב' תורה ויראת השם שהיא אוצרו שלשלת היוחסין מהור"ר יוחנן סופר שליט"א אב"ד ור"מ בק"ק ערלוי ראש ישיבת אוהל שמעון בירושלים עיה"ק. לקראת שנה החדשה באתי בזה בברכתי שיזכה להאריך ימים כימי עולמים ולהרביץ תורה לעדרים להגדיל תורה ולהאדירה הוא וכ"ל משפחתו הכבודה שיחי וכ"ל הנאווים אליו".

וכאן, לגודל הערכתו של מרן זיע"א לגאב"ד ערלוי זצ"ל, פנה הוא באופן נדיר לבקש את ברכתו: "ואני מבקש ברכתו אל"י כמו כן שימי הזקנה מאד החלישה את ראיתי וקשה עלי הכתיבה והעיון הרב, ובשעת המפזרים מהוייכים לעשות ולפעול למען כבוד התורה וצריך כל אחד ואחד לאזור מתניו בכ"ל יכולתו, ואני מבקש ברכתו ע"י".
בהמשך המכתב, לאחר שמרן זיע"א נשא ונתן בדברי תורה בדין קנין עבד עברי, בירכו בשנה טובה וחתם: "מאת המברך והמכבדו בערכו הרב".

דברי מספד

אחר סילוקו של רבינו הגדול זצ"ל ערך גאב"ד ערלוי זצ"ל מספד גדול בהיכל ישיבתו "אהל

שמעון" - ערלוי. בפתח הספדו ציין כ"ק האדמו"ר זצ"ל את הזכות בה זכו תלמידי הישיבה בעבר שמרן זצ"ל נשא שיעור בפניהם, וכפי שהוזכר מקודם: "נאספנו להספיד גאון ישראל ותפארתו מדברנא דאומתיה בעל ה'אבי עזרי' וצוק"ל, כאן בבית המדרש אשר זכינו לפני קרוב לחצי יובל שנים לשמוע שיעור נפלא בחידושים עמוקים ומאירים בפרק חזקת הבתים, במקום גדלותו שם אתה מוצא ענוותנותו שנענה לקריאתנו והטריח עצמו לבוא ולהרצות השיעור".

בהמשך הספדו עמד אודות עמידתו האיתנה של רבינו הגדול זצ"ל על משמר התורה והיהדות, כאשר נוכח לראות בעיניו בשבתם יחד במועצת גדולי